*ובדודורין אע"פ שהיין מולף עליהן מותר: א"ל הביא קאמרת אנא לכתחלה קאמינא. ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא, אידרי עובד כוכבים ושקליה, אמר להו רב אשי: נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשיך ביה, וברצוה עד דשייפא. אמר רב אשי האי עובד כוכבים דנסכיה לחמרא דישראל בכוונה אע"ג דלזבוניה לעובד כוכבים אחרינא אסור שרי ליה למישקל דמיה מההוא עובד כוכבים, מאי טעמא? מיקלא קליה, אמר רב אשי מנא אמינא לה? דתניא *עובד כוכבים שנסך יינו של ישראל שלא בפני עבודת כוכבים אסור, ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא מתירין משום שני דברים אחד שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים ואחד שאומר לו לא כל הימנך שתאסור ייני לאונסי. ההיא חביתא דחמרא דאישתקיל לברזא אתא עובד כוכבים אידרי אנח ידיה עילויה אמר רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסיר ואידך

גיגיות קטנות

דודורין • גיגיות קטנות ובלעז טוליי"ן: **אידרי עובד כוכבים** • קפץ ואחזה בתוך היין שלא תשתקע: **כי היכי דלא לשכשך** • וליאסר בהנאה שאין מנסכין אלא ע"י שכשוך: **וברצוה לחביתא עד דשייפא** • עד שישפך (א) ויילך לתוך כלי אחר שימשך היין (מן) העובד כוכבים ואחר כך יוליאנה ותהא מותרת בהנאה החבית דכל זמן שידו תחובה ביין אם יוליאנה א"א לשמור שלא ישכשך ואע"ג שאנו אוחזין את ידו • ברצוה לשון מטה על צדה כדאמרינן לקמן (דף עה.) ואתים להו אבירלייהו שוליהן: **דשייפא** • שהורק לכלי אחר כמו *השופה יין לחמרים: **ואע"ג דלזבניה** • האי ישראל לעובד כוכבים אחר אסור: **למישקל דמי מההוא עובד כוכבים שרי** • דלאו מכר הוא ואינו נהנה מדמי יין נסך אלא אומר לו שפכת ייני ואבדתו ממני ודמי יין כשר קא שקיל: **שלא בפני עבודת כוכבים** • רבותא אשמועינן: **אסור** • אף בהנאה: **מתירין** • אותו בהנאה: **לא כל הימנך כו'** • ואע"ג דלא סבירא לן טעמייהו להתירו למכור לעובד כוכבים אחר, מההוא עובד כוכבים מיהא שרי לאיפרועי נזקו משום טעם דלא כל הימנך: **ברזא** • רוזי"ל: **אידרי עובד כוכבים** • קפץ עובד כוכבים לשון טשא הוא כמו דרי מוכא* כלומ' הגביה ונשא עצמו לעמוד ממקומו וקפץ להציל: **כל דלהדי ברזא חמרא אסיר** • קילוח הסמוך לנקב אסור בשתיה ולא בהנאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב צר ואינו יכול לשכשך: ואידך

מתמעכין ונכבשין הענבים זה על זה והיין מזלף ומטילין אותן בגת מהו שיוליכם עובד כוכבים לגת מי חשיב הואיל שמזלף לעשות יין נסך במגע או לא והא דנקט מהו שיוליך לגת לא מיבעיא ליה אם יכול ליתן הענבים בתוך הגת דאם יש יין נמשך (ב) אסור ואם נתן הענבים בגת נאסר כל היין שבגת דקאתי מיניה ומיניה ולא דמיא לזריקה דקא שרינן לקמן בשמעתין והכי מוכח בפ' אחרון דעובד כוכבים טוען ענבים או שום כלי בגיגית של יין אוסר בכחו כל יין שבגיגית ואם אין יין בגת פשיטא ליה דטוען לתוך הגת את הענבים ואינו חושש והאי דנקט גת אורחא דמילתא נקט דההיא הולכה לגת היא ועיקר עכ"ל וקשיא חדא דלא היה לו לשאול בהולכה אלא מהו שיאסר עובד כוכבים יין הזולף במגע ועוד דפשיטא דיין המזולף מן הענבים אינו נחשב להיות יין נסך אלא כמים בעלמא הוא ואף לפי משנה אחרונה שוקקין גת בעוטה כל זמן שלא התחיל לימשך ועוד קשיא מה שרוצה רשב"ם לחלק בין זורק מכנגדו לזורק למרחוק דחילוק זה לא מצינו דההיא דקאזיל מיניה ומיניה דלקמן פי' שבשעה שהחבית טפל לבור עדיין הוא נוגע בו (ג) ודוחפו שם ולא כמו שפירש בקונטרס דאזיל מיניה ומיניה עד סמוך לבור וזריקה כזאת אוסרת •דאין נראה כדפרי' לעיל לכך נראה לר"י לפרש דמיירי בהתחיל לימשך דאי לא התחיל פשיטא שמותר והולכה בלא זריקה נמי פשיטא שמותר אלא מיירי בזריקה לגת ומיבעיא אם אסור דהוי כמו מזגו עובד כוכבים דאמרינן לעיל שמא יגע או דלמא לא דמי למזגו עובד כוכבים דהתם מדקדק העובד כוכבים למזגו כראוי כדי שיהא ראוי לשתיה אבל הכא לא או דלמא לא שנא א"ל אסור אע"ג דלקמן שרינן בזריקה ואפילו בשתיה זאת דומה קצת למזיגה ולכך יש לאסור לכתחלה שיוליך עובד כוכבים ענבים לגת כיון שהתחיל לימשך אפילו בזריקה ודוקא בלכתחלה כמו שמפרש והולך אבל בדיעבד שרי ואין שום חילוק בזריקה כמו שמחלק רשב"ם וכן משמע מתוך הירושלמי דאין חילוק כלל דקאמר תני רבי שמואל בשם רבי אבהו אין זריקה אוסרת ביין נסך משמע דלא מפליג מידי: **נקטוה** לידיה כי היכי דלא לישכשך • נ"ל שבהכנסת ידו אע"פ שהיה יודע שהוא יין אינו חשוב שכשוך לאסרו בהנאה מפני שהיה טרוד ליקח אתרוגו שלא יטנף ודמי למדדו ביד אליבא דרבנן דאמרי לעיל (דף נז:) ימכר ומיהו בהוצאת האתרוג הוצרך למינקט בידיה שאינו טרוד כל כך כמו בהוצאת ידו דמדידה דלעיל דהתם כל שעה אף בסוף מדידה הוא נותן לב על מדידתו אם מדד יפה הלכך אף בהוצאת ידו חשבינן ליה טרוד ור"ת פי' דהכא בהכנסת היד סבור שהיא של שמן והויא כההיא דחרס (ד) דלעיל (דף נח:) דזה היה מעשה ואמרו ימכר ודוחק ורשב"ם פי' דבשביל שנגע ביין מתחלה ליטול האתרוג לא מיתסר דמגע עובד כוכבים שלא בכוונה היה נוגע ביין אלא ליטול האתרוג נתכוין ולא בשביל ליגע ביין וכמו שסבור של שמן היא ונמצאת של יין דשרינן לעיל בהנאה אבל לאחר שנטל האתרוג היה לחוש שמא יתן דעתו וישכשך: **אמר** רב אשי מנא אמינא לה • ומייתי ראיה מר' יהודה בן בתירא אע"ג דאיהו שרי למכור לכל העובדי כוכבים שבעולם מיהו מיניה נשמע לרבנן דפליגי עליה שלא יחמירו כ"כ לאסור אף לאותו עובד כוכבים שנסכו ואע"פ שאילו היה ישראל זה שופכו שהיה העובד כוכבים זה רוצה ליפטר וא"כ היה לנו להחשיבם דמי יין נסך ממש מ"מ כיון דבישראל אם נסכו חייב לשלם ואפי' שפכו זה כדתנן בהנזקין (גיטין נב:) המנסך במזיד חייב בעובד כוכבים נמי חשבינן ליה דמי היזקו ורשב"ם פי' דרב אשי לא אייתי למילתייהו אלא לאסמכתא דלא כל הימנך ונהי דאין (ה) הלכה דהא ודאי יכול לאסרו בהנאה ואף לאונסו כדמשמע לקמן בפ' בתרא (דף עב:) מ"מ שמעי' מיהא דטענתא מעלייתא היא לישראל לומר לו לא היה לך לאסור ייני ודמי נזקו שקיל מיניה: **ה"ג** אתא עובד כוכבים אידרי אנח ידיה עילויה • פי' שם ידו נגד הברזא ומנע יציאת היין הלכך מדמי ליה לצדיה אבל אם תחב אצבעו בתוך נקב החבית הוה ליה יין שתחת אצבעו כמו מפיה ושל מעלה מאצבעו כמו משוליה דאמרינן בסמוך דלכ"ע כל החבית טמאה וכ"כ רשב"ם בשם רש"י שאם תחב עובד כוכבים את הברזא בחבית או אם נטלו לגמרי מן החבית שכל היין אסור דא"א שלא ישכשך בראש הברזא שבתוך החבית (ו) ואפי' בהפסד מרובה אסור כל היין בשתיה: **אמר** רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסור • פי' (ז) הקילוח הסמוך לנקב אסור בשתיה ולא בהנאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב צר ואינו יכול לשכשך ואידך שרי אף בשתיה דקסבר לצדדין לאו חיבור הוא ליאסר כל שאר היין ואיכא דאמרי (ח) עד ברזא חמרא אסור פי' כל יין שלמעלה לנקב אסור דכיון דכולו נמשך אחר הנקב לצאת דרך שם הוה להו חיבור ואסור ואידך שרי אף בשתיה כתנאי מילתא דרב פפא איתמרא כתנאי (ט) חבית של תרומה שניקבה בין מפיה בין משוליה בין מצדיה ונגע בו טבול יום טמאה חביות שלהם היו יושבות על שוליהן כשהנקב בפיה כל היין שלמטה נעשה בסיס לעליון בשוליה כל היין נמשך אחר הנקב ומצדיה נמי (י) טמאה נ"ל שאין זה מטעם נצוק דהא תנן (לקמן עב:) נצוק אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה אלא הטעם לפי שמה *שנכנס אצבעו טמא וא"כ מה שלמעלה ולמטה בחבית ממה שכנגד אצבעו הוה ליה *) מפיה ומשוליה ר' יהודה אומר מפיה ומשוליה טמא מטעמא דפרישית מצדיה טהור דלא חשיב האי כפיה ומשוליה והשתא אתיא הך דרב פפא בהדיא כר' יהודה ללישנא דכל להדי ברזא חמרא אסיר ואידך שרי כיון שלא תחב ידו עד חלל החבית אלא הניח על הנקב ה"ל מצדיה וללישנא דעד ברזא חמרא אסור נמי נ"ל דאתיא כר' יהודה והלכך אידך שרי ומה שאוסר עד ברזא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן כך הנעת השיטה לפ"ה וק' להך לישנא דאמר עד (כ) ברזא אסור היאך יהיה זה שהיין כולו מעורב ויהיה אליו אסור ואליו מותר בשתיה לכן נראה לפרש דעד ברזא אסור זהו בהנאה והטעם כי מיד שנפתח הנקב נתנענע כל היין שעד הברזא לצאת דרך שם וכששם ידו על הנקב נעשה הכל מגולה וחשוב כאילו נגע בכולו ואידך שרי בהנאה אבל בשתיה אסור מפני היין האסור השוכב עליו פסק בקונט' לית הלכתא כרב פפא דהא קים ליה כר' יהודה דיחידאה הוא והלכה כרבים דלא מיפלגי בין פיה ושוליה לצדיה ואין טעם לפסק זה דבכמה דוכתי פסקינן כיחיד לגבי רבים אכן אומר ר"ת דודאי הוא דלית הלכתא כרב פפא משום דרבא פליג עליה אע"ג דהוא בתראה יותר מרבא משום דרבא רבו וגם הוא בתראה והיה גדול ממנו בחכמה ובמנין ופליג עליה לקמן בפ"ב* גבי ההוא עובד כוכבים דאנח ידיה אבת גישתא פי' ב' קנים חלולים *תחובים בשפוע ומדובקים ראשיהם מלמעלה (כזה) ומניחים הקנה הא' הארוך תוך החבית והוא נקרא גישתא והקנה הנדבק לו נקרא בת גישתא ומוצצין בבת גישתא ויוצא כל היין דרך שם במצילה אחת עד מקום שהגישתא מגעת ואם מניח אדם אצבעו על הבת גישתא לא יצא עוד אם לא יחזור וימצוץ ועובדא הוה דאנח עובד כוכבים ידיה אבת גישתא ואסריה רבא לכולי חמרא פי' כל היין שבחבית ואקשי ליה רב פפא במאי בנצוק א"ל שאני הכא דכולי חמרא אבת גישתא גריר ומפרש ר"ת שהגישתא לא היתה מגעת לשולי החבית ואפ"ה היה אוסר הכל מטעם גריר שכל יין החבית מתנענע ביציאתו לחוץ ורב פפא ששאל במאי בנצוק על יין שאין הגישתא מגעת שם היה שואל כי בדעתו אין לאסור רק עד מקום שהגישתא מגעת כי הכא ללישנא דעד ברזא אסור אבל השאר אינו נאסר דלית ליה אותו טעם דגריר וא"כ רבא שאוסר שם הכל גם כאן יאסור הכל שהרי כולו מתנענע לעלות ולצאת ואין נראה לפרש לפלוגתא דהתם ביין שהגישתא מגעת שם שרבא היה אוסר מטעם גריר ורב פפא שרי דא"כ תקשי לרב פפא גופיה להך לישנא דעד ברזא אסור וכי תימא דהך דהכא לבתר דשמעה מרבא קבלה ומ"מ לא אסר רבא שם רק מה שסופו לצאת ע"י הגישתא דאין לשון לכולי חמרא משמע הכי והיה לו לאתויה לפרש

[דף עב:]

עין משפט נר מצוה

פ א מיי' פי"ג מהל' מ"א הלכה יג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף ו:

פא ב מיי' שם פי"ב הלכה א סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף יג:

פב ג מיי' שם פי"ג הלכה כה סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלב סעי' א:

פג ד מיי' שם פי"ב הלכה י סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף יד וכפי' התוספות:

נושא
מותר
לגבות תשלום מעכו"ם
שניסך יינו של ישראל

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וברצוה וכו' שישפך היין לתוך כלי אחר שימשך היין מיד העובד כוכבים: (ב) תוס' ד"ה (בעמוד א') מהו שיוליך וכו' דאם יש יין נמשך בגת אסור דאם נתן וכו' בפ' אחרון דעובד כוכבים שטוען וכו' ואם אין יין נמשך בגת פשיטא: (ג) בא"ד הוא נוגע בו ודוחפו לשם: (ד) ד"ה נקטוה וכו' כההיא דחרס עובד כוכבים דלעיל: (ה) ד"ה אמר רב אשי וכו' ונהי דאין כך הלכה: (ו) ד"ה ה"ג אתא וכו' ואפי' בהפסד מרובה אסור כל היין • נ"ב וכ"כ הר"ן ע"ש בתוס' דמותר בהנאה ויש לתמוה כיון דשכשך ויש לחוש לניסוך ליתסר בהנאה וי"ל דלר"ת ניחא דפגעו ע"י ד"א אינו אלא כחו וכחו אפילו בכוונה אינו אוסר אלא בשתיה מיהו בהשיר"י וסמ"ג כתבו דאסור אפילו בהנאה: (ז) ד"ה אמר רב פפא וכו' פי' רש"י הקילוח: (ח) בא"ד ואיכא דאמרי דעד הברזא: (ט) בא"ד איתמרא כתנאי ולאו ר"ה כיה חבית של תרומה: (י) בא"ד ומצדיה נמי חשיב כפיה ושוליה וטמאה ונ"ל שאין זה מטעם וכו' אלא הטעם לפי במה שנגע אצבעו: (כ) בא"ד וקשה להך לישנא דאמר עד הברזא אסור היאך יהיה זה שהיין נ"ב משמע דללישנא דכל דלהדי ברזא לא קשה דכיון דאינו אסור אלא בשתיה א"כ שפיר אמרינן שנתבטל הקילוח בס' בכל היין שבחבית אבל לאידך לישנא דאליו אסור ואליו מותר קשיא אבל בהשר"י הקשה קושיא זו אף ללישנא דכל דלהדי ברזא ע"ש:

נושא/מבנה
ב' לשונות
בדברי ר' פפא
בענין חבית
יין שניטל
ברז שלה
וסתמו גוי
בידו

◆

גליון הש"ם

תוס' ד"ה (בע"א) מהו דאין טהרה כדפרישית לעיל. מ ע"א ד"ה ה"ג:

מסורת הש"ס

[גירי' הערוך בערך דדור ובדרדורין ועי' לעיל נג. הדרדורין והרוקבאות]

[ב"מ ס. ע"ש]

[חולין מח.]

[כרסות תג:]

שכנגד אצבעו כנ"ל ר"ש
*) נ"ל כמפיה ר"ש

[פ"י תמורים]